

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2005-2006

3 mei 2006

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

– van de heren Eloi Glorieux, Rudi Daems en Jef Tavernier –

**betreffende de aanplant en het gebruik van jatropa
als grensoverschrijdend ontwikkelingsproject tussen Israël en Palestina**

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Bemiddeling: een actieve vredesrol voor Vlaanderen in Palestina en Israël?

Sinds meer dan 10 jaar (1995) loopt in het Midden-Oosten een grensoverschrijdend gezondheidsproject. Een Canadese studiegroep begeleidt artsen uit Israël, Palestina en Jordanië bij enkele langlopende samenwerkingenprojecten.

Het eerste project was de screening van Palestijnse, Israëlische en Jordaanse pasgeborenen op gehoorstoornissen. De tweede fase van dat project was het testen van nog eens 130.000 kinderen in achtergestelde gebieden. Het spreekt vanzelf dat een project van die omvang veel overleg en samenwerking vereist. De resultaten van die samenwerking zijn dan ook indrukwekkend: Israëlische en Arabische artsen en paramedici hielden gemeenschappelijke congressen, gingen elkaar opzoeken voor trainingssessies en onderzoeksprojecten, communiceerden intens via telefoon en e-mail en publiceerden samen wetenschappelijke artikels. Het behoeft geen betoog dat deze ontmoetingen, en de informele contacten die ze meebrengen, het wederzijdse begrip en vertrouwen tussen de deelnemers stimuleren. De coördinatie door de Canadese groep stond er garant voor dat het werk niet gehinderd werd door politieke machinaties. In woelige tijden, met veel wederzijdse terreuracties, was de aanwezigheid van een neutrale derde partij cruciaal om het project niet uit elkaar te laten spatten.

Is er voor Vlaanderen een soortgelijke taak weggelegd, de taak van bruggenbouwer in het Midden-Oosten?

Uit zijn beleidsbrief Buitenlands Beleid 2005-2006 (*Parl. St.* VI. Parl. 2005-06, nr. 546/1, paragraaf 2.3, pagina 32) blijkt dat minister Geert Bourgeois bereid is om zowel met Israël als met Palestina samen te werken. Waarom niet met beide in een gezamenlijk project? Israël en Palestina zijn prioritaire partners en een grensoverschrijdend project sluit bovendien perfect aan bij de in paragraaf 2.4 geschetste vredesbevorderende initiatieven (p. 35).

Laat ons meteen een belangrijke piste aanreiken. De gevolgen van de opwarming van de aarde zijn ondertussen voldoende bekend: woestijnvorming, stormen, armoede, landvlucht, ongezond milieu en gezondheidsproblemen. De voornaamste oorzaak van de

opwarming is de verbranding van fossiele brandstoffen. Besparen op energie is een eerste en belangrijke aanzet tot een oplossing. Een alternatief ontwikkelen voor aardolie is een ander deel van de oplossing. Gebruik van biomassa van diverse plantensoorten behoort tot de mogelijkheden.

In India, Nicaragua, Gambia, Mali, Tanzania, Mexico enzovoort lopen al een aantal jaren projecten waarbij de 'jatropha curcas' gebruikt wordt voor diverse doeleinden. Het cultiveren van die plant verschaft de lokale bevolking een extra en een eigen inkomen, gaat de erosie tegen en verbetert de grond.

Wat is jatropha curcas?

Jatropha is een struik die groeit in woestijnen, halfwoestijnen en (sub)tropische gebieden. Hij wordt tussen 3 en 5 meter hoog. Hij groeit op arme, dorre grond en kan met zeer weinig water overleven, groeien en vruchten geven. De plant brengt oneetbare oliehoudende noten voort (35-50% olie). De perskoek kan gebruikt worden als meststof en bij sommige varianten (na bewerking) als diervoeding. De benaming jatropha komt van het Griekse jatras (dokter) en trophe (voedsel). Delen van de plant worden gebruikt voor medische toepassingen. De olie uit de plant kan benut worden als lampenolie en men kan er ook zeep mee maken. Men kan er via een omgebouwde dieselmotor ook elektriciteit mee produceren. En vooral, de olie kan gebruikt worden als motorbrandstof, als vervangmiddel voor fossiele brandstof. Een hectare jatrophastruiken levert 1500 liter olie op.

Met het kweken en stekken van de planten, het planten zelf, het plukken van de noten, het persen, de opslag en verkoop van de olie creëert men heel wat nieuwe werkgelegenheid. India heeft momenteel een aantal projecten lopen om op grote schaal jatrophastruiken aan te planten en de olie te gebruiken als alternatieve brandstof voor voertuigen. Op die manier wil men de dorre gebieden opnieuw vruchtbaar maken, herbebossen, de waterhuishouding herstellen en werk verschaffen.

In Afrika worden jatrophahagen aangeplant rond de velden. Zo beschermt men de gewassen tegen insecten en tegen loslopend vee. Men verkrijgt tevens een meer beschaduwde veld.

De onvruchtbare, geërodeerde vlakte rond Kilimanjaro Airport, de tweede luchthaven van Tanzania, wordt geheel omheind met struiken van de

jatrophanoot. Het Nederlandse bedrijf Diligent Energy Systems en de directie van de luchthaven sloten daarvoor een contract. De lokale boeren krijgen een pachtrecht. De biodiesel die uit deze noten gemaakt wordt, zal onder meer verkocht worden aan Oegandese bedrijven, die vanwege de onbetrouwbare stroomvoorziening in het land, sterk leunen op generatoren. De biodiesel uit de jatrophanoot is goedkoper dan de gewone diesel uit aardolie, die in Tanzania en Oeganda nauwelijks goedkoper is dan in Europa.

In Mali probeert men de lokale gemeenschappen via kleinschalige projecten vertrouwd te maken met jatrophateelt. Zo wil men stapsgewijs evolueren naar lokale olieproductie.

In heel wat ontwikkelingslanden zou jatrophaolie gedeeltelijk in de lokale brandstofbehoeften kunnen voorzien, wat hen minder afhankelijk zou maken van ingevoerde aardolie. Op termijn kunnen die landen zelfs olie-exporteur worden.

De jatropha plant levert al na één jaar zaden. Vanaf het vijfde jaar bereikt hij zijn topproductie en dat gedurende dertig tot vijftig jaar.

De lokale bevolking heeft minder insecticiden nodig (besparing), heeft met de perskoek een goede meststof (besparing op kunstmest) en heeft met de olieproductie eigen inkomsten.

Jatropha behoeft geen vruchtbare landbouwgrond en dus blijven die gronden beschikbaar voor voedselproductie.

De vergroening van woestijngebieden of verdorde gebieden zoals de Sahel zal een gunstig effect hebben op het lokale klimaat. Dat past in de strategie van de VN, die 2006 heeft uitgeroepen tot het jaar van de woestijn. Men wil de woestijnvorming een halt toeroepen.

Zo krijgt men terugdringing van de woestijn, ontwikkeling van een alternatief voor aardolie, afname van de armoede, minder migratie door droogte of slechte leefomgeving, gezonder milieu enzovoort. Kortom, een stap dicht bij de Millenniumdoelstellingen.

Uit duurzaamheidstandpunt is het beter om bio-brandstof te vervaardigen uit de jatrophanoot, die geoogst wordt op dorre, onvruchtbare grond, dan uit palmolie of sojaolie.

Palmolie wordt gewonnen in tropische gebieden, ten koste van goede landbouwgronden of waardevolle eeuwenoude oerbossen. Vooral Maleisië en Indonesië bezondigen zich aan deze praktijken. Er zijn zeer veel dorre gronden en het tropische regenwoud slinkt dagelijks. Dezelfde bedenking kan men maken bij het winnen van bio-ethanol uit suikerriet of soja in Brazilië: het aanplanten van suikerriet en soja gaat daar ten koste van het tropische Amazonewoud.

Een gezamenlijk ontwikkelingsproject Israël-Palestina, met Vlaanderen als bemiddelaar

De indieners van dit voorstel van resolutie menen dat een multilateraal en multidisciplinair project rond jatrophateelt perfect past in de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking en het beleid tegenover Israël en Palestina. Een dergelijk project komt de lokale bevolking ten goede zonder een bedreiging te zijn voor een van de twee volken. Onderzoeksinstituten van de verschillende partners kunnen worden ingeschakeld. Er zijn verdiepende onderzoeken mogelijk naar de gebruiksmogelijkheden van de verschillende delen van de jatropha plant. Er zou een gezamenlijke coöperatieve kunnen worden opgericht, waar jatrophanoten die door Palestijnse en Israëlische boeren geoogst worden, geperst en verwerkt kunnen worden tot biodiesel. Omdat hij op dorre, niet vruchtbare grond gecultiveerd kan worden, is de jatrophastruik uiterst geschikt om in de verdroogde gebieden in Israël en Palestina geteeld te worden.

Vlaanderen kan in het ontwikkelingsproject vooral een mediërende rol spelen, een brugfunctie vervullen, net zoals Canada deed bij het gezamenlijke gezondheidsproject. Landbouwonderzoeksinstituten van Vlaamse universiteiten kunnen ingeschakeld worden om samen met instellingen en landbouwingenieurs uit Israël en Palestina voorbereidend werk te doen.

Eloi GLORIEUX

Rudi DAEMS

Jef TAVERNIER

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

– gelet op:

- 1° de uitroeping van het jaar 2006 door de VN tot “jaar van een halt aan de woestijnvorming”;
- 2° de Vlaamse inbreng bij het realiseren van de Millenniumdoelstellingen;
- 3° de behoefte aan de ontwikkeling van schone, veilige en duurzame energiebronnen ter vervanging van aardolie;
- 4° de mogelijkheden die de jatrophastruik biedt om, op gronden die niet voor voedselproductie geschikt zijn, op een duurzame wijze biodiesel aan te maken;

– overwegende dat:

- 1° samenwerking tussen Israël en Palestina rond gezamenlijke projecten een positieve bijdrage kan leveren aan het dichterbij elkaar brengen van beide volkeren;
- 2° multilaterale projecten tussen Israël en Palestina, waarbij een ander land als bemiddelaar optreedt, in het verleden al hun succes hebben bewezen;

– vraagt de Vlaamse Regering:

- 1° een gezamenlijk grensoverschrijdend project op te starten tussen Israël, Palestina en Vlaanderen rond de ontwikkeling en het gebruik van de jatrophastruik in gebieden die zich daartoe lenen;
- 2° Vlaanderen een brugfunctie te laten vervullen in deze samenwerkingsformule, in de rol van coördinator.

Eloi GLORIEUX

Rudi DAEMS

Jef TAVERNIER
